

De echtscheiding : blijspel in 2 bedrijven

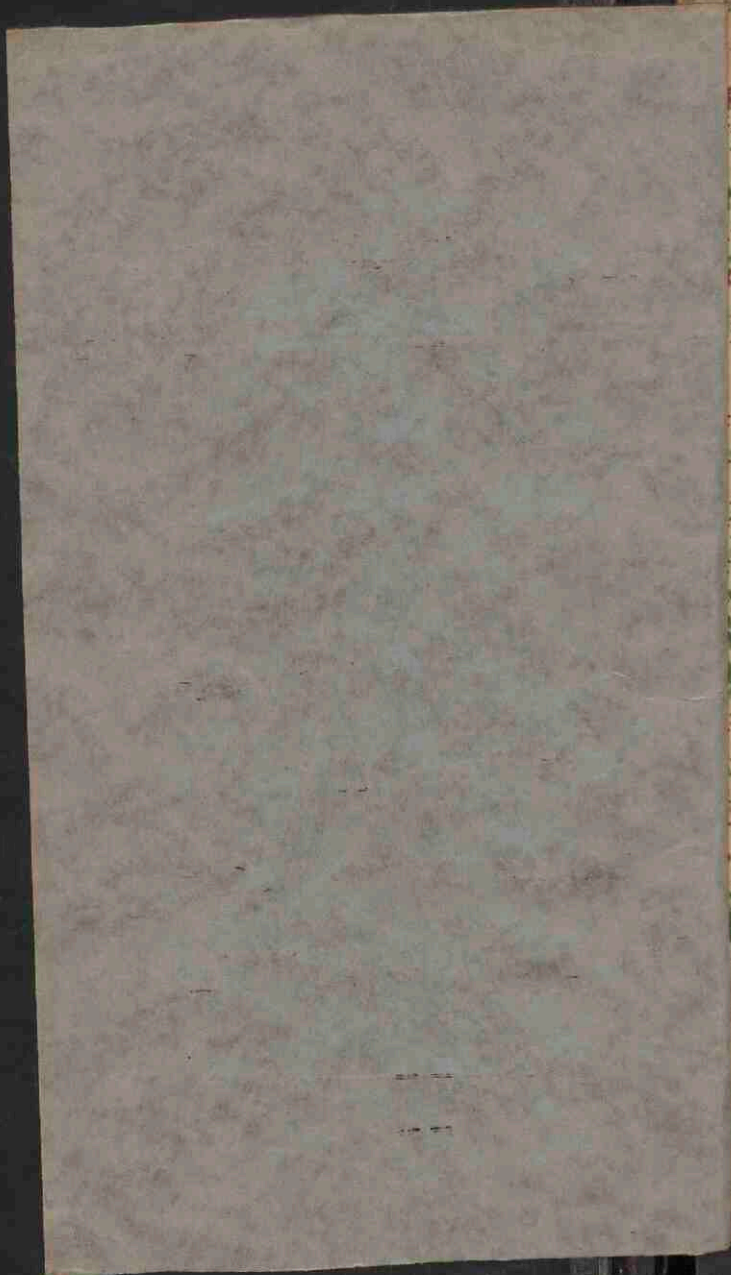
<https://hdl.handle.net/1874/371823>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

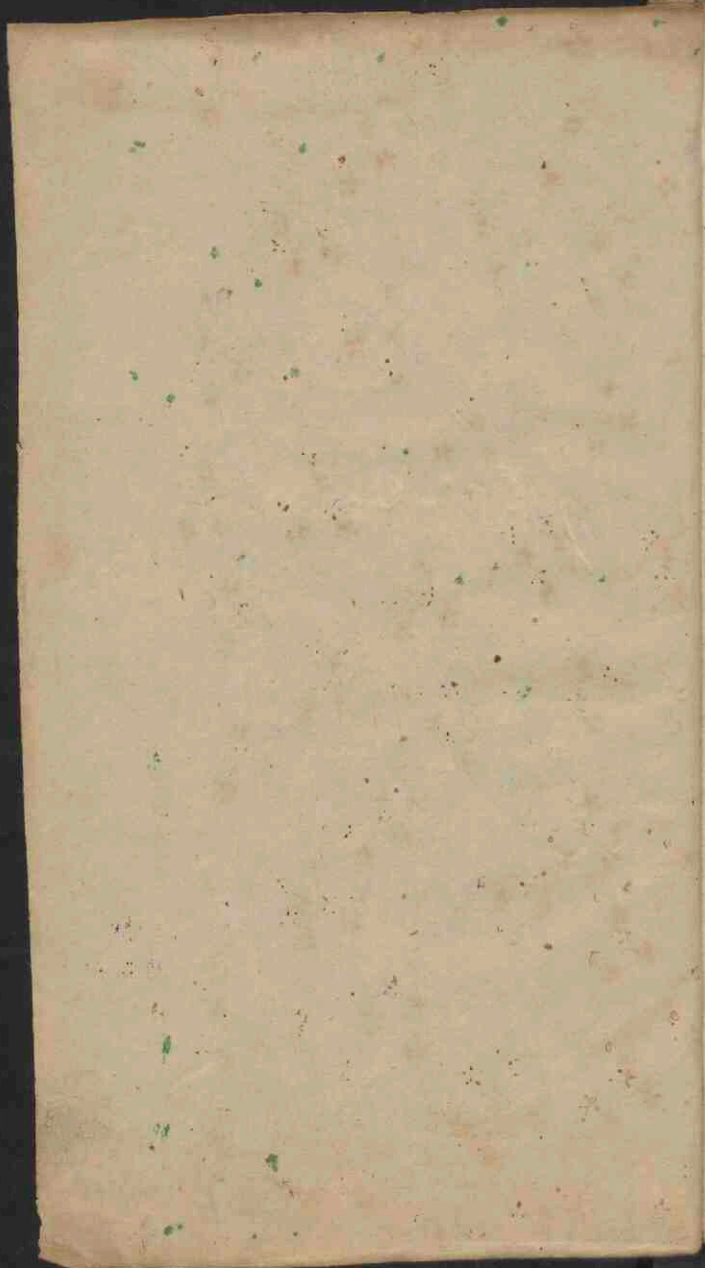
Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 751

W Jarrick
M 2058

751

D E
ECHTSCHIEDING.

B L I J S P E L.

I N T W E E B E D R I J V E N .

GEVOLGD NAAR HET FRANSCH VAN
DEN BURGER

D E M O U S T I E R .

D O O R

MR. J. C. v. S. *om*

BIBLIOTHEEK DE
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

TE AMSTELDAM, BIJ
HENDRIK VAN KESTEREN.

1799.

CHRISTOPHER

1784

NEW YORK

Printed and Sold by

W. M. B. & C.

at the Sign of the

Anchor

in the City of New York

Printed by

W. M. B. & C.

1784

Dit Stukje, meermaalen, op de Fransche Schouwburg der Bataafsche Republiek, te Amsterdam, hebbende zien vertoonen, en hetzelfde mij altoos zeer bevallen hebbede, spoorde mij zulks aan, om eens te beproeven, of ik niet in staat zou zijn, hetzelfde, in een nederduitsch gewaad, mijne Landgenooten aantebieden; dan de zwaarigheid, die zich het allereerst opdeed, was deeze, dat het Stukje in vaerzen was opgesteld, en, daar ik, geen Dichter zijnde, het onmogelijk in dichtmaat kon overzetten, zo besloot ik, het, in onrijm, te vertaalen; of ik hierin nu wel, dan kwalijk, geslaagd ben, voegt mij niet te beoordeelen; genoeg zij het, te zeggen, dat het mijn eersteling is.

Amsterdam

DE VERTAALER.

14 Febr. 1799.

V E R T O O N E R S.

WILLEM, *een dorpeling.*

MAARTEN, *een hofknecht.*

EEN VREDERECHTER.

THERESIA, *echtgenoot van Willem.*

EEN KIND *van acht jaaren.*

Het Spel speelt op het land.

D E

ECHTSCHIEDING.

B L I J S P E L.

E E R S T E B E D R I J F.

Het Tooneel verbeeldt het binnensfe der wooning van Willem: aan het einde is de deur, waardoor men inkomt; aan de rechterhand die van een slaapkamer; aan de linkerhand een klein safeltje bij een deur, boven welke een kruisraam is.

E E R S T E T O O N E E L.

MAARTEN, alleen, omzichtiglijk binnenkomende, met een gedrukt papier in de hand.

Het is nog geen dag bij mijne waarde Theresia. Zij is, buiten allen twijffel, als naar gewoonte, bij haar man, haar Willem.... En ik! Ik? Ik wagt hier te vergeefschen Willem! die naam is mij lastig en verveelt mij. Een Willem medevrijer van mij, mijnheer Maarten, daar weinig aan ontbreekt om Edelman te zijn. Ik, die, door mijne verdiensten, tot de gunsten van het Hof mij den weg baanende, een Staatsman kleeedde, en onder de hand eene be-

A

GUN-

gunstige minnaaresse voorstond! Ik krijg, op het land teruggekeerd, behaagen in een eenvoudig beerinnetje... Niets van dat alles! Een gehuwd man ligt mij den voet. Helaas! Ik bloos er van. Ik heb ze dertig maalen met elkanderen in oormin willen brengen, maar te vergeefsche. De scheidingen zijn zoo langwijlig! Eindelijk, (*op het gedrukte papier wijzende*) zie hier hetgeen ons een spoedig voortgang aan de hand geeft. De Echtgenooten zullen van nu voortaan door de huwlijksbanden niet meer met geweld vereenigd zijn. Eene schoone uitvinding de Echtscheiding! Men zal elkanderen neemen, verlaaten, wederom neemen, als men wil. Dus zal de kunne in omloop komen, of door koopbedingen, of door ruiling, en wel ras zullen wij voor die waaren wisselhandelaars hebben; doch men moet eerst de vernuften zoo ver brengen. Elkanderen te verlaaten, zoo als men bijeen gekomen is, is reeds zedert lang te Parijs een wijswasjer een beuzeling; maar op het land is het een gewichtig zaak. Vervolgen wij deeze: laten wij kwaad tuschen de jonge luidjes stookten... Gisteren heb ik hunne vernuften voorbereid, en ik hoop... (*hij luisterd aan de deur van de slaapkamer*) Goed! Ik geloof, dat ik ze nu hoor twisten... Best!... Hemel! (*met spijt*) zij omhelzen elkander! (*met woede*) het is om mij te tergen... Daar zijn zij. Leggen wij dit papier schielijk op deezen plaats neder; wij zullen er hiervandaan de uitwerking van zien.

Hij legt het papier op de tafel, en verbergt zich aan het einde des Tooneels.

T W E E D E T O O N E E L.

THERESIA, WILLEM, *hun Zoon bij de hand houdende.*

WILLEM, *vrolijk in het inkomen.*

Welaan, spreken wij er niet meer van, en dat alles geëindigt zij. *(Tegen zijn zoon.)* Omhels uwe moeder. *Hij biedt haar het kind aan.*

THERESIA, *insgelijks, na het omhelst te hebben.*
Omhels uwen vader.

HET KIND, *op de tafel ziende.*

Is het ontbijt niet klaar?

THERESIA, *tegen Willem, tederlijk.*

Wij zijn ook heden wat laat opgestaan.

WILLEM.

Zult gij er u over beklagen, mijne Theresia?

THERESIA, *met schaamte.*

Integendeel: de oogenblikken, die men bij zijn vriend doorbrengt, zijn zo aangenaam!... Breng dan het ontbijt!... welk een ijsfelijk getalm!...

WILLEM.

Geduld!

THERESIA, *driftig.*

Ziedaar! het beste middel om wel bediend te worden, is zig zelfs te bedienen.

Zij gaat schielijk heen.

HET KIND.

Papa, zal ik mama helpen?

DE ECHTSCHEIDING.

WILLEM, *het liefkoozende.*

Ja. (*Het kind loopt naar zijne moeder.*)

DERDE TOONEEL.

WILLEM, *alleen.*

Welk eene leevendigheid!... Ik heb er mijn deel van. Ook geloof ik, dat er geen huishouding bestaat, dat onstuimiger en echter meer vereenigd is. Gisteren nog, welk een onweder! op mijn eer, zonder onze goede buurman, die, dikwijls, bij ons de rust komt herstellen, was het gedaan geweest: Theresia zou vertrokken zijn... (*met blijdschap*) om 's anderendaags terug te komen. Zo deeze dag, zonder onweder, kon voorbijgaan, het zou bijna de eerste zijn. Ziedaar, dat is evenwel het huwelijk! Maar op oorlog volgt vrede. De liefde maakt de kosten van de overeenkomst, en men bemind elkanderen des te meer.

VIERDE TOONEEL.

WILLEM, THERESIA, en HET KIND, *het ontbijt brengende.*

HET KIND.

Papa, het ontbijt staat op tafel.

THERESIA, *vrolijk.*

Gelieft mijnheer te gaan zitten?

WIL

WILLEM, *insgelijks.*

In waarheid, Mevrouw, ik ben in wanhoop over de moeite, die ik u geef.

Men gaat zitten. Theresia dient voor; Willem doorloopt het papier, dat Maarten achtergelaten heeft.

THERESIA, *voordienende.*

Wat is dat toch voor een papier?

WILLEM, *leezende.*

„Dagblad der Boulevards.”

THERESIA.

Wat al dagbladen! Zij vliegen van alle kanten even als de bladen in de herfst.

WILLEM, *driftig.*

Ei, Ei! het besluit omtrend de echtscheiding.

Zij ontbijten.

THERESIA, *tederlijk.*

Ik geloof, dat wij er weinig gebruik van zullen maken.

WILLEM.

Ik denk genoegzaam even als gij: dat besluit is niet gemaakt voor dorpelingen.

THERESIA.

Bijkdien de eerezucht en de hoogmoed niet altijd de huwelijken schikken, zo zouden die banden niet meer klippen voor het geluk weezen: de mans zouden minder wispeltuurig, en de vrouwen wijzer zijn. En wanneer men door het huwelijk vereenigd was, zou het hart, om die eeuwige banden te eerbiedigen, geene andere wetten volgen, dan die der liefde en der vriendschap.

WILLEM.

Ik beveel de minnaars aan, om van mijn raad gebruik te maken: Wagt u, om een gelukkig echtgenoot te worden, vooral voor eene ligtvaardige vrouw; want, God dank! dat soort vermenigvuldigt dagelijks. Wanneer men zulk eene wederhelst krijgt, trouwt men haar veel minder voor zich zelfs, dan wel voor anderen. Kies, zo het mogelijk is, eene schaamachtige schoonheid; van eene zachte en altoos dezelfde inborst; niet schitterend, maar met een kloek verstand; eenvoudigheid in de zeden, in smaak; en met een teder hart, daar de liefde, onder het deksel van schaamte, in huisvest, begaaft: (*op Theresia wijzende*) opdat, zo wanneer gij er bijvoegt de bevalligheid, de frisheid, dat niets bederft; maar dat weldra verdwijnt. Zoo gij de verveeling der verzaaging voor kunt komen, en de deugd de schoonheid mag overleeven, als dan de liefde vlied, wordt deszelfs plaats door de vriendschap vervangen.

THERESIA.

Ja, ik geloof, met u, dat men wel acht moet geeven, om eene goede keuze te doen, en zich dan daar bij te houden; (*hem de hand geevende*) en ik houd er mij bij.

WILLEM, vrolijk.

Ik dan!... Maar, tusfchen ons, ik denk, dat uwe sexe dat nieuwe besluit, ligtelijk, zoude kunnen vernietigen.

THERESIA.

Hoe dat?

WILLEM.

Door zagtheid en door geduld. Wanneer wij ongelijk hebben, heb dan de inschikkelijkheid, van ons te beklagen,

en het te verdragen. Het zekerste middel, om ons dit te doen gevoelen, is tederheid en stilzwijgendheid.

THERESIA.

Ha! daar zie ik u komen.

WILLEM, *aandringende.*

Wanneer een man (wanneer hij ongelijk heeft) door de vrouw, die hij bemind, gespaard wordt, zo beschuldigd hij er des te meer zich zelfs over, en is des te eerder getraft.

THERESIA, *met bitterheid.*

Naar men zegt.

WILLEM.

De zaak is zeker.

THERESIA, *driftig.*

Hoe dat! begeert gij, dat onze sexe uwe eigenzinnigheden, uwe verongelijkingen, uwe driften, verdraagen zal? Helaas! waarom?

WILLEM.

Omdat...

THERESIA, *driftig opstaande.*

Omdat gij de wet gemaakt hebt.

WILLEM, *bedaard.*

Geef toe...

THERESIA.

Gij spreekt er vrij, op uw gemak, over, mijnheer, geef toe... Geef gij zelve toe.

WILLEM, *bedaard opstaande.*

Luister naar mij, Theresia; gisteren...

DE ECHTSCHEIDING.

THERESIA.

Gisteren had gij ongelijk.

WILLEM, *heet wordende.*

Maar eergisteren?...

THERESIA.

Maar eergisteren ook, en alle dagen.

WILLEM, *driftig.*

Ziedaar, dit noemt men...

THERESIA, *veel driftiger.*

Oprecht spreken.

Hier staat het kind op.

WILLEM, *in gramschap.*

Hoe dat! gij durft staande houden....

THERESIA, *met koppigheid.*

Ja, mijnheer.

HET KIND, *tederlijk tegens zijne moeder.*

Mama!...

THERESIA, *droogjes.*

Stil.

V I J F D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN; MAARTEN, *oplettende.*

MAARTEN, *ter zijde, vrolijk.*

Men begint kwaad te worden.

THERESIA, *tegen Willem.*

Gij mij doen toegeeven!

WILLEM.

Ik hoop er toe te komen.

THERESIA.

't Voorval zou nieuw zijn. Eene vrouw!

WILLEM, *op een dreigende toon.*

Binnen kort zal dit alles een einde neemen.

THERESIA, *met nadruk.*

Wij zullen zien...

WILLEM, *insgelijks.*

Wij zullen zien...

THERESIA.

Zie daar uw bestaan: naar uw aller meening, zijn de vrouwen tot niets anders gemaakt, dan om u te aanbid- den en te gehoorzaamen.

Hier stelt zich het kind tusfchen bei- den, en tragt hen te bevredigen.

WILLEM.

Ik zeg dat niet, maar...

THERESIA.

Maar, in het diepst van uw hart denkt gij het. En ik, ik hou staande, dat eene vrouw niet gemaakt is, om uw trots vermogen, uwe belagchelijke eigenzinnigheden te verdragen; dat uwe vermeende rechten zoveele onbillijk- heden zijn, en dat, als de man ongelijk heeft, de man verpligt is, om toe te geeven.

MAARTEN, *ter zijde.*

Dat gaat goed.

WILLEM, *bitterlijk.*

Helaas! Maar wie zegt u het tegendeel?

HET KIND.

Papa, bekijf mama niet.

THERESIA, *haar zoon in haare armen
drukkende.*

Omhels mij. Gij, mijn kind, zult redelijker zijn, als uw vader.

WILLEM, *met strengheid, en het kind doende
vertrekken.*

Mevrouw, de huwelijksliefde kan van uwe op'oopendheden den hoon verdragen; maar eerbiedig in het hart der onschuld de kinderlijke liefde. De verachting der kinderen gaat veel verder, als men denkt. Zo onze zoon kon ophouden, mij te achten, wel ras zou hij ophouden, u zelfs te beminnen. Helaas! groote God! wie zou zijn hart tot de deugd vormen, indien hij ons niet meer beminde!... Zo ik ongelijk heb, vrouw, zwijg het dan, niet om mij, niet om u, maar om hem.

MAARTEN, *met nadruk.*

Ha! Goeden dag. Hoe gaat het heden met de huishouding?

THERESIA.

Vrij slegt.

WILLEM.

Och! zeer slegt.

THERESIA.

Ja, mijnheer verklaart zich, en maakt, gebiedenderwijze, van zijne rechten, als man gebruik.

MAARTEN, *stil tegen Theresia.*

Verdraag dat niet,

WIL-

WILLEM.

Mevrouw stelt haar meesterlijk aan. Hoe meer men haar wil toegeeven, hoe meer zij eischt. Zij is eene dwingelandesfe.

MAARTEN, *stil tegen Willem.*

Breng haar, door één enkel woord, tot reden.

WILLEM.

Elk oogenblik verbittert haar gemoed.

THERESIA.

Hij moet, zonder ophouden, in twist leven.

WILLEM, *driftig.*

Helaas! zulk een leven ben ik eindelijk moede.

THERESIA.

En ik niet minder.

MAARTEN, *stil tegen Theresia.*

Standvastig.... (*Stil tegen Willem.*) Geef niet toe. (*Overluid.*) Ziedaar, mijne goede buuren! ik zie niet, dan met moeite, de droevige 't samenhang der eeuwige twisten, die de huwelijksband over u verzwaart. Waarachtig, reeds zedert lang, geloofde ik, om meer dan ééne rede, dat gij den één voor den anderen niet gemaakt zijt.

THERESIA, *koeltjes.*

Helaas! Neen.

WILLEM, *zeer driftig.*

Wel nu, Mevrouw! wel nu, het hulpmiddel is gemakkelijk.

THERESIA, *spijzig.*

En gij vraagt niets beters dan om u daarvan te bedienen.

WIL-

WILLEM.

Ik?... Gij weet het, Hemel!

THERESIA, *ter zijde.*

Ik zal het van hartzeer besterven.

MAARTEN, *beiden bij de hand neemende.*

Het geklag is vrugteloos, zo ras men daarin kan voorzien. Buuren, onderzoeken wij uw hart, uw staat, uwe rechten; en redeneeren wij: gij zijt vereenigt, om te zamen gelukkig te leeven; gij had het geluk gevonden; en vindt het niet meer? Ontknoop, zonder drift, en eenstemmig, den band, die u te zamen vereenigt. Beminnen wij elkander? Vormen wij de alleraangenaamste band? Nodigt de Natuur, de Liefde, de Wet er ons toe? brengen wij dan te zamen ons leeven door... Doch beminnen wij elkanderen niet meer? Vaartwel, dan scheiden wij. (*Tegen Willem*) Ziedaar de rechten van den man, (*tegen Theresia*) en die van de vrouw.

WILLEM, *met nadruk.*

Gij kunt er gebruik van maaken, mevrouw!

THERESIA.

Dat is mijn voorneemen, mijnheer!

WILLEM.

Dat is mijn voorneemen ook; ik zal het morgen ten uitvoer brengen... zelfs van dazag nog.

THERESIA, *zeer driftig.*

En ik op het oogenblik. (*Tegen Maarten.*) Doet mij den dienst van den rechter te gaan haalen.

Maarten veinst te wankelen.

WILLEM, *hem aandringende.*

Gaat toch.

MAARTEN, *op eene geveinsde toon.*

Helaas! ik ga. Het is eene verdrietige last; maar ik geloof oprecht, u eene goede dienst te doen.

ZESDE TOONEEL.

THERESIA, WILLEM.

WILLEM.

Gij zijt het, die mij tot dat uiterste gedwongen hebt.

THERESIA.

Gij zijt het zelve, mijnheer!

WILLEM.

Het is uw onverdragelijk humeur.

THERESIA.

Ja, ik ben driftig; en zo gij er iets van lijd, ik lijd er het eerst van. Maar is uw humeur minder oplopend? Heb ik niet, zedert tien jaaren, uwe onstandvastigheden, uwe dwaasheden, uwe onbestendigheden, uwe eigenzinnigheden, uw humeur, uw gezag, verdragen? Maar, (ongelukkigigen als wij zijn) het wreede vooroordeel verbied ons te klaagen. Slagtoffers van de haat en liefde der mannen, is ons lot altijd geweest te beminnen en te lijden.

WILLEM.

Gij zult niet lang lijden.

T L E E

THERESIA.

Dat hoop ik.

WILLEM.

Een gelukkiger Echtgenoot...

THERESIA.

Eene beminnelijker vrouw... (*Hier keert Willem zich om.*) Ondankbaare! gij vermaad mij; maar gij zult mij betreuren.

WILLEM, *driftig en aangedaan.*

Gij spreekt van betreuren?...

THERESIA.

Ja, gij zult het ondervinden.

WILLEM, *spotachtig.*

Gij gelooft het?

THERESIA.

Ik ben er verzekerd van.

WILLEM.

En gij, mevrouw?

THERESIA, *met eene onverschillige aandoening.*

Och! wat mij betreft...

WILLEM, *geraakt.*

Ik ondervind er niet meer van dan gij, dat zweer ik u. Gij gelooft dan, ter goeder trouw, dat ik mijn leven zal opofferen, om een voorwerp te betreuren, dat mij vergeet?

THERESIA, *met aandoening.*

Ik zeg dat niet geheel en al.

WILLEM.

Ten naasten bij?

THERESIA; *met spijt.*

Gij legt, met opzet, alle mijne woorden verkeert uit,

WILLEM, *met bitterheid.*

Ik, mevrouw! integendeel...

THERESIA, *met oplopendheid.*

Eindigen wij!

WILLEM, *gebiedenderwijze.*

Om te eindigen, mevrouw, moet men zwijgen.

THERESIA, *stikkende van spijt.*

Mijne tegenwoordigheid, mijnheer! begint u te verveelen. Door uwe bittere gezegdens wilt gij mij wegjaagen: spaar die moeite; ik vertrek.

WILLEM, *koeltjes.*

Neen, mevrouw! met uw verlof, bezadig u. Ik ben het, die u plaats zal laten. (*Hij gaat heen.*)

ZEVENDE TOONEEL.

THERESIA, *alleen, rondom haar ziende.*

Ik moet dan, voor altoos, deeze aangename wooning verlaten! Wreede! gij weet niet, hoezeer ik u beminde... Maar uwe trotsheid zou het ongeluk van mijn leven uitmaaken; en dat de liefde wil, verbied de rede... Laat ik mijn zoon gaan zien; laat ik, hem omhelzende, mijn bedroefde ziel gaan verligten: daar zijn geene verdrietelikheden, die een moeder niet vergeet, in de armen van haar kind.

Zij gaat door de rechter zijdeur uit; Maarten en de Rechter komen, op het zelfde oogenblik, door de middendeur op het tooneel.

ACHT.

ACHTSTE TOONEEL.

DE RECHTER, MAARTEN.

MAARTEN, *groetende.***T**ree binnen, mijnheer! tree binnen.

DE RECHTER.

Het doet mij leed, te vernemen, dat twee fatsoenelijke lieden zich willen laten scheider.

MAARTEN.

Ik geloof, dat het in der daad een dienst is, die men hen bewijst.

DE RECHTER.

Indien één van beiden ongelijk heeft, kan hij dat dan niet herstellen?...

MAARTEN.

Neen: zij zijn, voor eeuwig, in onmin.

DE RECHTER.

Ik wed, dat ik hen, nog heden, weder verzoen.

MAARTEN.

Dat zal u niet gelukken. De gewoonte heeft bij hen de tegenzin doen gebooren worden; en de tegenzin de afkeer.

DE RECHTER.

Zo veel te erger. Ik moet het u bekennen: het is niet dan met smart, dat ik hier de pligten van mijn ampt zal volbrengen.

MAARTEN

MAARTEN.

Waarom dan? Er zijn zo veel lieden, die dat vertroostend vinden.

DE RECHTER.

Helaas! het is hier niet de vader of de moeder, die ik beklaag; maar wel hun kind; en ik wenschte, dat de behulpzaame wet, die de gezelligheid der Echtgenooten verbreekt, de onnozele voor dat uiterste kon behoeden; en dat de eerste vrugt van vader te zijn, ééne onoverkomelijke hinderpaal voor de Echtscheiding was.

MAARTEN.

En de vrijheid?

DE RECHTER, *met drift.*

De vrijheid bestaat in te doen al het geen ons van dienst zijn en behagen kan, zonder onrecht te doen aan de belangen van anderen; maar, is er heiliger belang dan dat van een wezen, aan wien men het licht geschonken heeft; van een wezen, wiens zwakheid en onschuld de Hemel aan ons hart toevertrouwd, en die, van ons onafhankelijk wordende, te eeniger tijd, ons rekenschap kan afvragen van zijn geluk?

MAARTEN.

Maar gij weet, dat de wederzijdsche bezitting der ouders altijd het geluk der kinderen verzekert.

DE RECHTER, *zeer driftig.*

De bezittingen komen hier wel in aanmerking. Als de onschuld en deugd in gevaar zijn, is alles verlooren.

MAARTEN.

Waar ziet gij?...

DE RECHTER.

Ik zie een echtgenoot, eene moeder, ver van het gezellig huwelijksleeven verbannen, zonder vooruitzicht van terug te keeren; en ik zie hun kind eenzaam op aarde, bijna van de geboorte af aan, van het geluk en de liefde beroofd.

MAARTEN.

Maar hunne liefde voor hem zal altijd dezelfde zijn.

DE RECHTER.

Helaas! moet men zich verwijderen van het voorwerp, dat men bemind?

MAARTEN.

Bemint men het minder, wanneer men er van verwijderd is?

DE RECHTER.

Ja, de vriendschap gelijkt naar het licht, dat verflauwt, naarmate het zich verwijderd. Het is in zijn arm, dat men zijn kind moet opvoeden; het is tussehen zijnen vader en moeder, dat het moet opgroeien tot in de schoot der liefde; het is daar, dat het, beurtelings, op eene onschuldige wijze, moet liefkoozen en geliefkoosd worden; het is nodig dat het, (daar de vriendschap van één niet voldoende is,) uit de armen, van zijn vader overgaat in de armen van zijne moeder, en dat het alleen alle hunne rederheden uitputte; eindelijk men moet omtrent deeze jonge spruit, om zijn gelukkige natuur, zijn onzeker verstand, en zijn wankelende rede te bevestigen, al het vuur der vaderlijke liefde vereenigen.

MAAR

MAARTEN.

Ja; maar de wet...

DE RECHTER.

De wet, mijnheer, is van geen nut, daar de liefde en deugd eendragtig heerschen: de wet zou veel gemaklijker weezen om na te volgen, indien wij minder verdorven waren.

MAARTEN.

Eindelijk, zo het een kwaad is, dan is het toch een noodzaakelijk kwaad.

DE RECHTER.

Ik beschuldig er ook niets dan onze afdwaalingen mede; en beklaag de wet over de rampen, die zij noodzaak is te weeg te brengen, ten einde veel grootere voortekomen.

NEGENDE TOONEEL.

DE RECHTER, THERESIA, MAARTEN.

THERESIA.

Mijnheer, ik smeek u!

DE RECHTER.

Helas! is het mogelijk, dat gij, met eene gevoelige ziel begaafd, dit verblijf en de voorwerpen, zo waardig aan uw hart, voor altijd zoudt verlaten.

THERESIA.

Mijnheer, men dwingt er mij toe.

DE RECHTER.

Gij weet wel, dat er dikwijls, zelfs onder vrienden, eenige verschillen ontstaan.

THERESIA.

Hier is het de gantsche dag door; ik kan geen voetstap verzetten, zonder dat...

DE RECHTER, *vriendelijk.*

Ik ken u: gij zijt wat driftig; een gevoelig hart laat zich dikwijls al te ligt tot spijt vervoeren.

THERESIA.

Neen: ik ben eindelijk moede van het langer te verdragen.

DE RECHTER.

Wat verdraagt men niet al van het voorwerp dat men bemind! Uw echtgenoot kan een weinig drift bezitten...

THERESIA, *driftig.*

Een weinig? Veel; elk oogenblik, mijnheer.

DE RECHTER.

En hebt gij er zelf geen?

MAARTEN, *stil tegen Theresia, die verbaasd staat.*

Het is de vriend van uw man; gij ziet, dat hij zijn partij trekt.

DE RECHTER.

Gij antwoord niets?

THERESIA, *droogjes.*

Ik heb niets te antwoorden. Ik wil scheiden.

DE RECHTER.

Het is nodig, dat uw man...

MAARTEN, *stil tegen Theresia.*

Heb ik het niet gezegd?

DE RECHTER, *vervolgende.*

Ook wil, zo als gij wilt.

THERESIA.

Door die tegenwerping denkt gij mij te verbaazen; maar mijn echtgenoot wil het zeer sterk; en dat is mogelijk het eenigste punt, waarover wij altijd eens zijn geweest.

DE RECHTER, *tederlijk.*

Helaas! Theresia, nog zo jong!

THERESIA.

Het verveelt mij een meester te hebben: gij zult niets op mij verwinnen; derhalven spreken wij er niet meer van.

DE RECHTER.

Ach! Hoe! u dan zo schielijk te verwijzen tot een eenzaam leven!

THERESIA, *geraakt.*

Een eenzaam leven?

DE RECHTER.

In plaats van die zo zoete banden!...

THERESIA, *met spijt.*

Ach! mijsheer, geene ongerustheid: ik geloof, dat ik nog wel een andere echtgenoot kan vinden.

DE RECHTER.

De eerste liefde is, altijd, de allerdierbaarste. De min kan meer dan ééne keer onze harten beeiën; maar, geloof mij, die tweede gunsten zijn nooit de eerste waardig.

THERESIA.

Dat zullen wij zien.

DE RECHTER.

Theresia, vrees een te laat berouw over een onbezonne uitstap. Wij hebben eene heimelijke stem, die ons, dikwijls, harde waarheden zegt.

THERESIA, *ontroerd.*

Helaas!

MAARTEN, *stil tegen Theresia.*

Hij hangt den redenaar uit.

DE RECHTER, *vervolgende.*

Helaas! Ik bid u, waarom, op die wijze, het geluk van het leeven op te offeren? Voor een oogenblik drift, of wel, om eenige woorden, misfchien verkeerd toegepast, maar zonder opzet...

THERESIA.

Dat is het, dat ik ontken. Ik ken beter dan gij mijn echtgenoot.

DE RECHTER.

Maar, eindelijk, wanneer hij al het voornemen had gehad u te beledigen, vergifnis schenken is toch zoo aannam.

THERESIA.

Ja, maar men verkrijgt die niet, ten zij men er om vraagt.

DE RECHTER.

Helaas! wanneer ons hart wel bemind, laat het zig dan vragen om 't geen het geeft.

MAARTEN, *stil tegen Theresia.*

Hij is overreedend.

THE-

Theresia, *tegen den Rechter.*

Te vergeefsch tracht gij mij te beweegen.

De Rechter, *met vuur.*

Uit naam der liefde, die ons boeid, indien zijn gedrag omtrend u niet al te best is geweest, dat de vriendschap, dat de rede het dan vergeete; of, zo het niet dan stijfhoofdigheid is, geef dan toe.

Theresia, *verstoord.*

Zou ik toegeeven!

Maarten, *stil tegen Theresia.*

Gij hoort het.

De Rechter.

Dat die van u beiden de beminnelijkste is, dan ook nog de redelijkste zij.

Theresia, *met eene bitsche spot.*

Mijnheer, de omweg is vleijend. Ik doe van gantscher harte hulde aan uwe uitsteekende wijsheid; en gij bepleit, zo goed als iemand ter waereld, de zaak der mannen, maar ik wil, goed- of kwaad-schiks, scheiden.

De Rechter.

Het is nodig, dat hij er zijne toestemming toe geeft...

Theresia, *zich verwijderende.*

Dat verscheelt mij weinig.

De Rechter.

Zo niet...

Theresia.

Ik zal niet te vreden zijn, voor dat...

De Rechter.

Men moet pleiten.

HERESIA, *weggaande.*

Zo veel te beter! ik zal pleiten.

TIENDE TOONEEL.

DE RECHTER, MAARTEN.

MAARTEN.

Wel nu? gij ziet het.

DE RECHTER.

Hunne verdeeldheid bedroefd mij. Denkt gij hen voor altoos verdeeld te zijn?

MAARTEN.

Ja, zeg ik u. Ik heb vergeefsch getracht hen weder te vereenigen; en mijn raad bij de uwe voegende, hebt gij mij u zien ondersteunen; maar dat eene vrouw wil, wil God... Zie hier de andere.

ELFDE TOONEEL.

DE RECHTER, WILLEM, MAARTEN.

WILLEM, *tegen den Rechter.*

Mijnheer, ik onderstel, dat gij van de treurige verplichting, die u herwaarts brengt, verwittigt zijt.

DE RECHTER.

Even zo zeer als de verplichting, brengt mij de vriendschap

ſchap herwaarts; en, ik zal het u bekennen, ik zie niet dan met moeite, dat twee echtgenooten...

WILLEM, *driftig*.

Wij zijn het niet meer.

DE RECHTER.

Hoe! uwe heilige banden...

WILLEM.

Zijn verbroken.

DE RECHTER;

De wet...

WILLEM.

Het is minder de wet, die het huwelijk maakt, dan de wederzijdsche liefde, die ons bezielt. Het is niet, dan door de liefde, dat ons de trouw vereenigt! Men houd op echtgenoot te zijn, wanneer men elkanderen niet meer bemindt.

DE RECHTER.

Maar de Godsdienst...

WILLEM.

De wet der Natuur, in het diepſte van ons hart ingeprent, brengt ons allen tot het zoeken naar het geluk; en de medelijdende en zuivere Godsdienst, die, midden onder de aangenaamheden der broederschap, de deugden en de gelukzaligheid doet gebooren worden, en over welke de hand de weldaaden uitſtort zonder maat, ten einde de menſchheid te vertroosten, kan aan die allergeheiligſte rechten geen ongelijk doen, noch mij eene afschuwelijke verpligting opleggen, van in ſlavernij en ongelukkig te leever.

DE RECHTER.

De echtscheiding, het is waar, kan noodzakelijk zijn, wanneer twee echtgenooten...

WILLEM, *driftig*.

Ziedaar ons dan van één begrip...

DE RECHTER, *met standvastigheid*.

Omtrent één punt: maar gij zijt vader: de echtgenoot heeft geen recht meer, zodra als de vader schuldig is. Gij leefde in onafhankelijkheid; maar gij hangt thans af van het wezen, het welk van u zijne geboorte ontvangen heeft. Hoezeer hij in uwe magt is, hij is veel minder voor u, dan gij voor hem zijt. Wilt gij, dat hij een wees worde reeds van de geboorte af aan?

WILLEM.

Helaas, mijnheer! wanneer twee echtgenooten, het huwelijksjuk moede, de ouderlijke vereeniging vergeetende, elkanderen eene eeuwige twist veroorzaaken, is dan hun kind niet een wees?

DE RECHTER.

Maar de vrede kan het vader en moeder terug geven.

WILLEM.

Voor één dag.

DE RECHTER.

Dat is veel.

WILLEM.

Helaas!

DE RECHTER, *met vuur*.

Mijne bediening, gij weet het, is die van Vrederechter.

De

De vrede is het schoonste, dat men op aarde kan uitoefenen. Wat zou ik mij gelukkig achten, zo ik u de aangenaamheden eener verzoening kon spaaren, en, u beiden, veel meer dan ooit vereenigd ziende, tegen mij zelve, deelende in uwe vreugde en traanen, zeggen: „ziedaar de gelukkigen, die ik gemaakt heb!”

WILLEM.

Zodanig geluk, mijnheer! gaat mijne hoop te boven.

DE RECHTER.

Helaas! Waarom?

WILLEM, *driftig.*

Waarom! de waarschijnlijkheid, dat, na de ongehoorde en menigvuldige verongelijkingen; die ik u ga verhalen!...

DE RECHTER.

Ziedaar, ik zou liever wenschen, het niet te vernemen.

WILLEM.

Gij moet nothans, hoe zeer het u ook mishaage, weeten...

DE RECHTER, *met vriendschap.*

Spreeken wij van de deugden van Theresia. Zedert tien jaaren, dat gij bij uwe echtgenootte zulke aangename oogenblikken doorbragt, waart gij een voorbeeld geworden voor de mannen; Theresia toonde zich niet elk oogenblik jaloersch, dan om u te behaagen en gelukkig te maaken.

WILLEM.

Helaas! van die schoone dagen is, door onstuimige oogenblikken, bijna de gedagtenis uitgewischt.

DE RECHTER.

Des te erger! Wel verre van in uwe beledigde ziel den indruk van het kwaade te bewaaren, moet gij er de minste gedagten zelf van verbannen, en het is niet, dan aan het goede, dat men moet blijven denken. Weest indagtig, dat Theresia u bemind; dat zij nooit iemand beminde dan u. Is haar inborst veranderd? wat doet er dat toe; tusschen ons, dat het verstand veranderd zij, als het hart maar het zelfde blijft? Het hart van het geen men bemind, is het eerste goed; het uwe behoord aan Theresia. De vriendschap eischt het bij u voor haar terug.

WILLEM, *aangedaan.*

Helaas! mijnheer...

MAARTEN, *ter zijde.*

Hij word zwak. Gaan wij zijne vrouw haalen.

Hij gaat heen.

TWAALFDE TOONEEL.

DE RECHTER, WILLEM.

DE RECHTER, *voortgaande.*

Geef haar toe, zo gij ongelijk hebt.

WILLEM.

Ja; maar zo ik gelijk heb?

DE RECHTER.

Wel nu, geef dan toch toe; gij zult eene dubbele verdienste hebben. Een weinig meer tederheid en minder ver-

verwaandheid. Even zo zeer als de rede smeekt er u de liefde om.

WILLEM.

Neen; van die overmaat van goedheid, wed ik, dat Theresia misbruik zou maaken; ik ken haar.

DE RECHTER.

Helaast om Gods will verban die vrees, en denk er aan, dat men in het huishouden een weinig al te goed moet weezen, om het genoeg te zijn.

DE RTIENDE TOONEEL.

DE RECHTER, WILLEM, MAARTEN, *aan het einde van het tooneel met Theresia.*

MAARTEN, *ter zijde, tegen Theresia.*

Koom hunne zamenspanningen voor; zij zijn te zamen in onderhoud.

THERESIA, *naar den Rechter loopende.*

Slaa geen geloof, mijnheer, aan het geen men u van mij zegt.

DE RECHTER.

Men zegt niets, dan goed van u.

WILLEM, *met eene koele spoz.*

En men zegt van u, wat men denkt.

MAARTEN, *stijl tegen Theresia.*

Bemerkt gij den strik?

THE.

THERESIA.

Ik zie, dat gij het te zamen eens zijt, om mij van besluit te doen veranderen; maar behendigheid, welsprekendheid, beleefdheden, zuchten, alles is tijd verloren. (*Op haar voorhoofd wijzende.*) Mijn voorneemen is daar.

WILLEM, *tegen de Rechter.*

In dat geval is het de moeite niet waardig om haar te beweegen.

THERESIA, *tegen Willem.*

Gij hebt het gezegd.

WILLEM.

Geen menschelijke magt kan voorkomen...

THERESIA, *spijtig.*

Wel nu; neen!

DE RECHTER, *met zachtheid.*

Indien ik iets op uwe harten vermag...

WILLEM, *en THERESIA.*

Het is vergeefs!

DE RECHTER.

Dat de vriendschap het verschil voor de helft deelt!

THERESIA.

Men bemerkt wel uit uwe taal, dat gij niet getrouwd zijt.

MAARTEN, *tegen de Rechter.*

Welaan, scheid ze. Wel nu! het is hunne zaak.

DE RECHTER, *tegen Willem en Theresia.*

Gij dwingt mij, om de treurige pligten mijner bediening te volbrengen?

WIL-

WILLEM, THERESIA.

Ja!

MAARTEN, *vrolijk.*

Verlies geen tijd.

DE RECHTER.

Het zij dan zo; ik geef aan uwe wenschen toe. (*Ter zijde.*) Maar zij zijn vader en moeder, en het is daar, dat ik hen verwacht. (*Overluid.*) Volg mij beide.

MAARTEN.

Mijnheer, scheid hen spoedig af.

DE RECHTER, *hem met mistrouwen aanziende.*Ja. (*Ter zijde.*) Ik krijg achterdocht.

MAARTEN, *hem geleidende, en aan de opmerkingen van den Rechter ontsnappende.*

Mijne goede vrienden, ik zal in uwe afwezigheid het huis bewaaren.

VEERTIENDE TOONEEL.

MAARTEN, *alleen.*

De zaak fraat op een goede voet. Maar kan ik, in gemoede, twee echtgenooten scheiden, die elkander beminnen? Waarom niet? Ik volg de franche mode. Daarenboven moet elk mijn plan toejuichen. Hun juk, kwalijk uitgevallen, is voor hen ondragelijk. Het is

is de plicht van een goed vriend, hen daarvan te bevrijden. Theresia is vrij wel, ik ben redelijk genoeg. En is het ook niet natuurlijk eene bevallige vrouw met een beminnelijk man te vereenigen.

Einde van het eerste Bedrijf.

T W E E D E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

MAARTEN, HET KIND.

MAARTEN, *vrolijk.*

Ja, mijn kind, ik ben het, die uw vader zal zijn.

HET KIND.

Gij, mijnheer! Helaas! hoe dat?

MAARTEN.

Als een ander. Gij gaat deeze boerenstulp verlaaten; en gij kent mijn huis wel, die mooie tuinen, die fraaije tent?

HET KIND.

Ja.

MAARTEN.

Dat zal uw dagelijks verblijf zijn.

HET KIND, *droevig.*

En mijn eerste vader zal hier alleen blijven?

MAARTEN.

Neen: wij zullen hem komen zien.

HET KIND.

Wel dikwijls?

MAARTEN, *vertrouwelijk.*

Zie, daar is hij. Houd u, voor het minst, stil.

HET KIND, *met bevreesdheid.*

Ik kan zwijgen.

C

T W E E.

TWEEDDE TOONEEL.

MAARTEN, WILLEM, HET KIND.

WILLEM, *in gedachten, met een overblijffel
van gramschap.*

Ziedaar mijn huwelijk verbroken!

MAARTEN.

Gij zult dan niet meer gedwarsboomd worden!

WILLEM.

De tweedragt is dan eindelijk uit mijn verblijf verbannen!

MAARTEN.

Ziedaar de eerste dag van uwe rust: eenige keeren
voor het minst, in uw leeven, zult gij nu kunnen gaan
slaapen, zonder gekeeven te hebben. Bij voorraad wensch
ik er u reeds van harte geluk mede.

WILLEM, *zijn kind beschouwende.*

Arm kind, gij hebt geene moeder meer!

HET KIND, *tegen Willem.*

Ik verlies mama ook! (*tegen Maarten*) dat hebt gij mij
niet gezegd...

MAARTEN, *tegen Willem.*

Welaan dan! meer fierkte, moed en verstand!

HET KIND, *schreiende.*

Mama, die ik zoo gevoelig! zoo teder beminde!

WILLEM, *het omhelzende.*

Stel u gerust. Mijn hart zal wel weeten haar aan u
wederteggeeven.

HET

HET KIND.

Beloofst gij het mij?

WILLEM.

Ja, ik beloof het u!

MAARTEN, *ter zijde.*

Helaas! Ik vrees altijd de uitwerksels van die aardoel-
nelijke tooneelen. (*Tegen het kind, het wegzendende*)
Mijn goede vriend, wij gaan belangrijke zaken beslischen.

HET KIND, *zich verwijderende.*

Zal ik welhaast wederkomen?

MAARTEN.

Tegen eetenstijd.

HET KIND.

Welaan... Maar, Papa, denk aan uwe belofte.

WILLEM, *de armen naar hem uitsleekende.*

Ach! Ik zal het nooit vergeten!...

Maarten doet het kind vertrekken.

DERDE TOONEEL.

MAARTEN, WILLEM.

MAARTEN.

Op mijn eer, ik schaam mij, voor u, over uwe zwak-
heid. In die gelegenheden moet men zich zelf overwin-
nen, en tot het einde toe de verhevenheid van zijn rol
onderschraagen: dat een weduenaar eens zekere deftige
houding aanneeme, opperbest! het is de gewoonte; maar
te zuchten! te schreien!... In waarheid, het is zondigen
te regen de natuur.

VIERDE TOONEEL.

MAARTEN, WILLEM, THERESIA.

WILLEM, *Theresia ziende.*

Hemel!

MAARTEN.

Wat deert u?

WILLEM.

Theresia!

MAARTEN.

Helaas! van waar deeze ontfeltenis? Het is uwe vrouw niet meer!

WILLEM, *tegen Theresia.*

Ik geloof, de oorzaak te raden, die u tot mij brengt.

THERESIA.

Uw hart moet het zonder moeite gisfen.

WILLEM.

Ik doe het inderdaad: gij gaat mij voorstellen, u uwe goederen terug te geeven. Gaan wij...

THERESIA, *met nadruk.*

Ik eisch er niets van terug, dan een zeker iets, dat men mij nooit zal kunnen weigeren: het is mijn zoon.

WILLEM.

Uw zoon, mevrouw, zal bij mij blijven.

THERESIA.

Met wat recht?...

WILLEM.

Bedaar. Gij regeerde hier uw zoon, uw man: gij had er moeten blijven. Eene getrouwe echtgenootte is alles in haar huis, en niets daar buiten op haar zelfs.

THERESIA.

Ach! Al ware ik gebannen naar het einde der waereld, gaat een zoon wel ooit uit de magt van zijne moeder! En uwe besluiten, uwe rechten, uwe verschillende vooroordeelen, kunnen die de heilige drift uitwischen, die de natuur, die de hemel op het moederlijke voorhoofd geprent hebben! Miskend mijn zoon heden mijn gezag, waar aan hij gisteren onderworpen was?

WILLEM, *koeltjes.*

Maar voor en aler over hem te heerschen, zoudt gij het eerst over u zelve moeten doen.

THERESIA.

Over mij heerschen, groote God! wanneer men van mij wil afscheuren, het geen aan mijn hart het dierbaarste is!... Neen! gij zult er nooit de opoffering van verkrijgen; en ik gaa het recht van het schelmachtigst verraad kennis geeven. Onze Rechter zal mijne traanen zien.

Zij verwijderd zich.

WILLEM.

Traanen zijn geene redenen.

THERESIA, *wederkeerende.*

Helaas! dat zijn onze eenige wapens!... (*Driftig te-zen Maarten.*) Maar spreek dan voor mij.

MAARTEN, *verlegen.*

Maar gij spreekt zeer wel. Gij hebt beiden gelijk...

En laat niets voor mij, om te zeggen, over. In die gelegenheden zwijg ik, en bewonder... Desniettemin zie hier mijn raad: de Rechter gaat, volgens zijn geweten, aan een uwer gelijk geeven. Verwagt zijne uitspraak; tot dien dag breng ik uw zoon bij mij.

WILLEM.

Gaarne.

THERESIA, *met verlegenheid.*

Bij u?

MAARTEN, *stil tegen Theresia.*

Stil! Dat is de groote slag: zoo wordt het voor u bewaardt.

THERESIA, *stil.*

Ach!... (*Overluid.*) Ik stem er ook in toe. Kan ik hem niet omhelzen?

WILLEM, *aarsfelende.*

Maar...

MAARTEN, *haar wegzendende.*

Hij is niet hier.

THERESIA, *met nadruk.*

Vaartwel dan, of mijn zoon, of de dood!

Zij verwijderd zich.

WILLEM, *haar terug roepende.*

Mijne vriendin!...

Zij verwijderd zich, zonder hem te willen aanhooren.

MAARTEN, *stil tegen Theresia, die herngaat.*

Bij mij zult gij hem komen haalen.

V I J F D E T O O N E E L

WILLEM, MAARTEN.

MAARTEN.

Ziedaar u verlost van uwe vrouw, mijn waardet! zonder het te weten, hebt gij u naar de mode gedragen; want, vóór die gemakkelijke wet, bestond de echtscheiding bij lieden van aanzien: mijnheer leefde in zijn kasteel; mevrouw liep rond; haar hart zondigde. Dat alles geschiedde vrijelijk, op de eerlijkste wijze der waereld; men maakte eene schikking, voorgefchreeven door de raauwgezetheid: „Gij zult mij mijne beminde voorbijgaan, ik zal u uwe minnaar toegeeven.” „Zeer gaarne; de partij is gelijk. Wij zullen, den een of anderen dag, de eer hebben, ons wedertezien.” Ziedaar de wijzen van handelen; ja, maar om die te hebben, is een weinig gewoonte en veel zedelijks nodig.

WILLEM.

Voor mij, ik maak heel weinig werk van eene zodanige losbandigheid, en uwe lieden van aanzien, waarvan gij zo veel ophief maakt, zijn lieden van geen aanzien. Voor hunne vrouwen...

MAARTEN.

Dat het u niet mishage, zij hebben verstand, bevaligheden, aantrekkelikheden.

WILLEM, *aangedaan.*

Ja, maar zij hebben het hart niet van mijne Theresia.

MAARTEN, *vrolijk.*

Welaan! gij hangt het kind uit door uwe vrouw te beschreien? Helaas! hoe veele lieden zouden niet wenschen in uwe plaats te zijn, en tevens van goeder harte lachen over zodanig ongeval! Van wat eeuw zijt gij dan toch?... Maar zo uw hart, eindelijk, is bezeten van de huwlijksduivel, uw verlies te herstellen, is niet zeer moeilijk. Eene vrouw verlooren, men vind er duizenden wederom. Ja, maar men moet kiezen, die kiest neemt het slechtste: de allerfijnste kenners zijn er zelve in bedrogen. Ook, zonder zich te beroemen over eene dwaaze getrouwheid, hebben onze liefhebbers de voorzigtigheid van alle dagen, te kiezen; en ziedaar, dat is, geloof ik, de redelijkste partij van 365 keuzen. Zulks komt wel kwaad, doet men in het jaar er geen één redelijke.

WILLEM, *driftig.*

Ik versta alle die berekeningen niet.

MAARTEN.

Vrijelijk. Gij dorpelingen berekend niet; maar overweegen wij rijpelijk het voor- en nadeel van uwe tegenwoordige staat: zo gij geene vrouw meer hebt, u blijft een vriend over, die u niet bekijft; en uwe vrouw zou u, heden, al tien keer beknord hebben.

WILLEM.

Maar de gewoonte...

MAARTEN.

Eene schoone levenswijze!

WILLEM.

Ja, weest verzekerd, dat ik het nodig heb, bekeeven te worden; ik ben er toe gemaakt.

MAARTEN.

Maar de ongerustheid, de moeilijkheden van verstand en hart, welke de omflag en zorgen van een huishouding geeven?...

WILLEM.

Geloof mij, die verdrietelijkheden zijn niet zonder aangenaamheid, als eene vrouw die met u deeld.

MAARTEN.

In waarheid, de Hemel heeft u wel geschapen, mijn lieve buurman, om een oprecht man te zijn.

WILLEM, *hier komt het kind weder binnen.*

Helaas! te veel! dikwijls heb ik doizende aangenaamheden gesmaakt, ziende mijne Theresia zich met mij vertederen. Zoo mij eenige keeren, verstomd door driftige aandoeningen, traanen ontvloeden, dan mengde zij er haare traanen onder, en mijn verdriet veranderde in vermaak.

MAARTEN, *vrolijk.*

De arme man!

WILLEM.

Mijn zoon, beeldtenis van uwe moeder, gij zijt het, die mij vertroosten zult.

HET KIND.

Maar, gij hebt het mij beloofd, gij, gij zult ze mij wedergeeven?

MAARTEN, *ter zijde.*

Dit gaat flegt.

WILLEM.

Zij was mij wel dierbaar! Ik vind haar weder in uwe oogen. Uwe trekken toonen mij eene getrouwe beeldenis van de haaren: ik zal haar wel beter wedervinden, mijn waarde kind, zo gij mij, als haar, bemind.

MAARTEN, *ter zijde.*

Verwijderen wij dit kind. (*Overluid.*) Vaartwel dan.
Hij brengt het kind weg, dat wederstand bied.

WILLEM, *driftig.*

Waar gaat gij?

MAARTEN.

Gij weet wel, dat men overeengekomen is, dat, terwijl uwe Rechter, deeze avond, hem aan één van u beiden toewijst, uw zoon bij mij zou blijven.

WILLEM, *tegen zijn zoon.*

Gij zoudt mij verlaten!

HET KIND, *in zijne armen vliegende.*

Neen: ik blijf bij u. (*Tegen Maarten.*) Laat mij.

WILLEM, *tegen Maarten.*

Laat hem.

MAARTEN.

Hoe dat! Welke zwakheid! Is het geoorloofd zo fierk te beminnen!

WILLEM.

Wagt, tot dat gij vader zijt, voor en aleeer gij mij beschuldigd. (*Tegen zijn zoon, die hij omhelst.*) Ik u verlaten! Nooit!

MAARTEN, *stil tegen Willem.*

Stil! Theresia nadert! Uw zoon...

WILLEM, *aangedaan.*

Het deugt niet, dat hij onder haare oogen komt.

MAARTEN.

Ik breng hem tot mijnent.

WILLEM, *driftig.*

Neen.

MAARTEN, *aandringende.*

Waarom?

WILLEM.

Ik wil hem liever verbergen. *(Tegen zijn zoon)* Ga hier in.

Hij doet hem door de linker zijdeur binnengaan.

HET KIND, *aarsfelende.*

Gij wilt het?

WILLEM.

Ja. Stil.

MAARTEN, *de deur sluitende, en de sleutel er af neemende, ter zijde.*

Ik heb hem.

Hij gaat stilletjes heen, terwijl Theresia met den Rechter binnenkomt.

ZESDE TOONEEL.

THERESIA, DE RECHTER, WILLEM.

THERESIA, *tegen den Rechter, in 't inkomen.*

Het is tot u, mijnheer, dat ik mijn toevlucht neem. Ik vorder mijn zoon, uit de naam der natuur, uit den naam van God!

WILLEM.

Mijnheer, ik bezweer u, mij te hooren!

THERESIA, *tegen Willem.*

Helaas! Uwe rederen kunnen die het haalen bij de tranen van eene moede!

WILLEM.

Maar de rede?...

THERESIA.

Wat is die aan de zijde der liefde?

WILLEM, *tegen den Rechter.*

Luister naar de billijkheid!

THERESIA.

Hoor mijne rede aan!

DE RECHTER, *ter zijde.*

Ik heb ze. (*Overluld.*) Spreek beurtelings.

WILLEM.

Ik siem er in toe.

THERESIA.

Kunt gij aan mijne tranen, het wezen, aan wien ik het licht heb gegeven, weigeren! De vrugt mijner liefde,

de, het voorwerp mijner aandoeningen, het kind geboren in mijne armen, uit de schoot mijner smarten, bedekt door mijne kuschchen, en overstelpt door mijne traanen! Al zijn bloed is het mijne, en zijn leeven is mijn leeven. Daar is geen band, welke hem niet boeit aan de schoot, die hem gebaard heeft, aan de borst, die hem gevoed heeft, aan 't hart, dat hem altijd zo tederlijk bemind heeft. Deeze mond heeft zijne eerste liefkoozingen ontvangen. Het is, in mij toeteademen, dat hij de tederheid heeft gekend. De eerste naam, die hij uitgesproken heeft, is de mijne. Zijn geest, zijn verstand, zijn hart, alles behoort mij... Hij komt mij zeer duur! Wat zijn de rechten van een vader, bij de zorgen, de moeilijkheden, de smarten van eene moeder! Mijn zoon is mijn schat, mijn waarde zoon is mijn goed. In de armen van zijne moeder is hij onschendbaar. Ja! om ons van één te scheiden, moet men ons van elkanderen scheuren; en de Hemel, die mij aanhoort, zou niet durven van één scheiden, dat de liefde en God onafscheidbaar maaken.

WILLEM.

Mijnheer, mistrouw de traanen, en zuchten: gij weet, dat eene vrouw van die middelen geen gebruik maakt dan bij gebrek van betere. (*Tegen Theresia.*) De natuur heeft uw gebied omschreeven, mevrouw. Zo gij omtrend uw zoon, in de gevaarlijke dagen van zijn eerste kindsheid, hebt zorg gedragen, ik ben het, die hij nodig zal hebben in de gevaarlijke dagen van zijn jongelingschap. Hij is u tot hiertoe het leeven en de gezondheid verschuldigd; maar die drift en die standvastigheid, die leevendigheid

heid van inborst, die bekwaamheden, die deugden, die alleen den man en burger kunnen vormen, kan een zoon nooit dan aan zijn vader verschuldigd zijn. Mijn zoon is een kind in de armen van zijne moeder. Om een man te worden, moet hij in de mijne overgaan. (*Met gevoel.*) Helaas! Daarenboven, met wat recht vermeend eene ligtzinnige vrouw, het geluk van dit verblijf ontvliedende, nog aan mijne oogen te ontrukken, tot zelfs haare beeldchenisfe toe! Neem een ander echtgenoot, en maak zijn geluk uit. Gaa hem uwe gunsten en bevalligheden aanbieden. Ontneem mij al mijn goed, door mij uw hart te ontnemen; maar laat mij mijn zoon, om mijne traanen afte-wisfchen!

HERESIA, *verftomd.*

Uwe traanen?

WILLEM.

Ach! het zijn die aangenaame traanen niet, die wij te zamen vergoten!

HERESIA, *ter zijde.*

Helaas! Welk berouw!

WILLEM, *ter zijde.*

Welke plaagen!

DE RECHTER, *ter zijde, hen beschouwende.*

Ach! welk een strijd is er niet nodig, om twee deugdzaame zielen te fcheiden! (*Overluid*) Mijne vrienden, ik ga uitspraak doen... Gij beeft?

WILLEM, *beeyende.*

Het is niets.

THERESIA, *insgelijks.*

Het is over. Spreek.

ZEVENDE TOONEEL.

THERESIA, DE RECHTER, WILLEM, MAARTEN
aan het einde des tooneels.

MAARTEN, *ter zijde.*

Ik kom van pas!

DE RECHTER, *uitspraak doende.*

Uwe rechten dezelfde zijnde, en de wet uwe goederen niet kunnende verdeelen, zoo leeft te zamen, om er beiden het genot van te hebben.

Hij verwijdert zich een weinig, hen gadeslaande.

THERESIA, *bevreesd tegen Willem.*

Wel nu?

WILLEM, *besluiteloos.*

Maar... Ik... *(Tegen Maarten, die zich tuschen hen beiden stelt.)* Wat denkt gij er van.

MAARTEN.

Op mijn woord, weinig hulp. Die man vreest het uiterste en zoekt een middenweg.

DE RECHTER, *zoekende aan het einde van het tooneel.*

Zo ik hun zoon vond!...

MAARTEN, *vervolgende.*

Ik zou alles, of niets, willen.

Theresia, *ziende dat de Rechter zich verwijderd.*

Onze Rechter gaat heen?

Hier klopt de Rechter aan alle de deuren.

MAARTEN.

Zo veel te beter! Ziedaar, ik wed, dat, daar hij geen middel heeft kunnen vinden, om er zich uitteredden, bij tegens u, volgens de oude gewoonte, eene schoone redenvoering heeft gehouden, om u te doen huilen... Maar wat zie ik! Zou hij waarlijk uw gemoed geraakt hebben. Op mijn eer, de trek zou vermaakelijk zijn!

WILLEM, *zich de oogen afveegende.*

Ik heb niet gehuild, dan ra mevrouw.

Theresia, *insgelijks.*

Ik heb niet gehuild, dan ra mijnheer.

*Hier verschijnt het kind voor een langwerp-
pig venster, boven de linker zijdeur.*

MAARTEN.

En ziedaar juist hoe men een zaak bederft.

DE RECHTER, *luisterende aan de deur.*

Ik geloof, dat ik hem hoor.

MAARTEN, *tegen beiden. Theresia weglei-
dende, die aarsfelt.*

Een weinig meer drijf! Ach! goede God! wat is eene echtscheiding zwaar om te voltrekken. Gaan wij!...

Zij volgt hem aarselende.

HET KIND, *aan het venster met eene luide schreeuw.*
Mama!

WILLEM, *zijn zoon gewaar wordende.*

Hemell

DE RECHTER, *insgelijks.*

Goed!

MAARTEN, *ter zijde.*

Alles is verlooren.

DE RECHTER, *op Maarten wijzende.*

Ziedaar de buurman verlegen.

HET KIND, *zich uit het venster willende nederwerpen.*

Ontvang mij in uwe armen.

THERESIA, *zeer driftig.*

Neen, mijn kind, om Gods will! laat af!

HET KIND.

Doe de deur open, op dat ik u ombelze.

THERESIA, *gaande om de deur te openen.*

Kom beneden!... *(Met verwondering.)* De sleutel?

WILLEM, *verbaasd.*

Hoe dan!

DE RECHTER, *Maarten aanzieude, die verlegen staat.*

Men zal die wedervinden.

MAARTEN, *ter zijde.*

Ik beeft!

THERESIA, *tegen Willem.*

Wel nu?

WILLEM.

Ik weet niet...

DE RECHTER, *op Maarten wijzende.*

Hij is daar, ik wed...

MAARTEN, *met beschaamdheid de sleutel terug
geevende.*

Daar is hy.

THERESIA, *die met drift aancnemende.*

In uwe handen!

Zij opent de deur; het kind komt er uit.

MAARTEN, *stilletjes ontsnappende.*

Geen omslag; uw dienaar.

*Hij gaat, tegen wil en dank van den
Rechter, heen.*

THERESIA, *haar zoon in haare armen neemende.*

Dierbaar kind!

HET KIND.

Mijne moeder, zijt gij het! (*Tegen Willem.*) Papa,
gij houdt uw woord!

THERESIA, *hem wederhoudende.*

Ach! verlaat mij niet, mijn waarde zoon, blijf daar.
Wie waagt het u van mij af te scheuren!

WILLEM.

Mijn waarde zoon, zoudt gij mij van uwe tederheid
berooft hebben?

HET KIND, *naar hem toeloopende.*

Neen! gij bezit die voor altoos.

THERESIA.

Ach! groote God!

WILLEM.

Mijn zoon behoord aan zijn vader ..

THERESIA.

Aan zijne moeder...

HET KIND, *hen de armen toereikende.*

Aan beiden.

DE RECHTER, *hen het kind wijzende.*

De natuur heeft gesproken.

THERESIA, *tegen den Rechter.*

Laat u door mijne traanen beweegen!

WILLEM.

Mijnheer, zoudt gij hem van mij af kunnen scheuren!...

DE RECHTER, *met drift.*

Helaas! ziet gij niet, dat dit zoo lieve kind, over het welk uwe wenschen zich eenpaarig vereenigen, het algemeene middenpunt is, waar uwe harten op uitloopen? dat gij elkander zelfs nog aanbid, tegen u wil en dank, in het wezen, dat uw tweederlei bestaan vermengd; en dat er geen wet is, dat er geen tusschenruimte is, die uw kan bevrijden van die zo zoete banden, waartoe de ouderlijke liefde de echtgenooten verbind.

WILLEM en THERESIA, *ter zijde.*

Helaas!

DE RECHTER, *vervolgende.*

Verloochen beiden de getrouwheid, die gij gezworen hebt. Vergeet uwe eeden: maar zie hier andere banden. (*Hij doet hen ieder eene hand van het kind vasthouden, dat tusschen hen beiden geplaatst is.*) Verbreekt, zo gij durft, deeze heilige band!

WILLEM en THERESIA.

Lief kind!

THERESIA, *tegen Willem.*

Gij bemint uw zoon; herinner u, dat ik zijne moeder ben.

WILLEM.

Vergeef de verongelijkingen van zijn vader.

HET KIND.

Welaan, huil niet meer, en weest goede vrienden!

WILLEM, *zijn zoon en vrouw omhelzende*

Ja, mijn kind.

THERESIA, *insgelijks.*

Ja, voor altoos.

DE RECHTER, *hen beschouwende.*

Mogten alle echtgenooten dus vereenigd zijn!

THERESIA.

Mijne tedere vriend!

WILLEM.

Mijne tedere vriendinne, zoo eenig voorval, waarvoor ik niet inste...

THERESIA.

Zo eenig woord... onbezonnen, tusfchen ons desniettemin eenige twist veroorzaakt...

WILLEM.

Neemen wij dan, op dat tijdsfip, ons kind in de armen...

THERESIA, *driftig.*

En de vrede zal welhaast gemaakt zijn.

WILLEM.

Onze buurman is verdweenen?

DE RECHTER.

Zijne tegenwoordigheid op deeze plaats was niet meer nodig. Wanneer de braave man in het einde zich van den dool-

doolweg ziet terug gebragt, verdwijnt de boosdoender, en zijn rijk is uit.

HET KIND.

Hij zeide, dat hij mijn Papa zou zijn.

WILLEM, *met verontwaardiging.*

Hij, uw vader! (*Met zachtheid.*) Hij heeft ons kwaad gedaan; welaan men moet het verzwijgen.

THERESIA.

En zelfs, zo men kan, vergeeten.

Hier bieden zich Willem en Theresia, na zich beraaden te hebben, den Rechter aan.

DE RECHTER, *ter zijde*

Welk eene wraak! (*Overluid.*) Wel nu.

WILLEM.

Zouden wij van u eene dienst mogen vergen?

DE RECHTER.

Waaromtrent?

THERESIA, *openhartig.*

Van ons te hertrouwen.

DE RECHTER, *glimlagchende.*

Het is niet nodig.

WILLEM, *met blijdschap.*

Waarlijk!

DE RECHTER.

Mijne bediening kon uwe heilige banden niet, op staande voet, verbreeken.

WILLEM.

Hebt gij ons van deezen morgen niet gescheiden?

It is the intention of the author to publish this work in a separate volume, and to include in it all the material which has been collected in the course of the present investigation.

The author is indebted to the following gentlemen for their kind assistance in the collection of the material which forms the basis of this work: Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

Mr. J. H. ...

